

faa Kommissionen nedsat ved Rigsdagens Slutning, vilde jeg blive stiftet i mine Forventninger, hvis den ikke allerede ved Rigsdagens Sammentræden til Efteraaret kunde fremkomme med et Resultat af sit Arbejde. Dermed vil jeg ingenlunde have sagt, at den skal have løst hele sin Opgave og være færdig med alt sit Arbejde til den Tid. Der kan maasse være meget tilbage, men den maa dog kunne frembringe nogle Resultater af et halvt Aars Arbejde, vil jeg haabe, hvis den arbejder med fornøden Velvilje og Energi. Her siges nok, at Jorden staar til Afbenyttelse, og, naar jeg før bemærkede, der var mange, der vare tyngede af at have for meget, saa kan maasse en anden sige, at saa maa de, der ingen Ting have, søge at skaffe sig det. Ja, det er meget godt at sige det, der er kun den Mangel derved, at de ikke have Gvne til at komme i Besiddelse af Jord. Nu ved jeg særdeles vel, at naar, hvad jeg har udtalt, der er mange Indbyggere og 35,000 jordløse Husmænd, vil der aldrig blive Tale om at skaffe Jord til alle disse, og at det er et Spørgsmaal, om det vil være fuldt ud tilraadeligt, thi det kan vel ikke nytte at luffe Djnene for, at der findes nogle i vor Samfundsklasse, hvem det ikke vilde være til Gavn, om de fik saadant Jordbrug at beskæftige sig med. Naar jeg udtaler dette, er det ikke for at laste Skygge paa den Samfundsklasse, hvortil jeg hører, for jeg tror, at gaa vi op i de højere Samfundslag, finder man der ligesaa mange Procent daarligere Individer som mellem Arbejderne; men det kan ikke nægtes, at der er daarligere Individer i vort Samfund, som det ikke nytter stort at behyrde med Jordejendom. Men paa den anden Side tør jeg udtale, som min glade Anskuelse, at dette kun er et Mindretal, og at Flertallet af Landarbejderne vilde blive glade derved, og jeg kan gerne sige, at de vilde føre en lykkelig Tilværelse ved at faa noget Jord at beskæftige sig med. Der blev udtalt af Ordføreren for det første Lovforslag (D. Hansen), at Børneopdragelsen vilde blive bedre i et Hjem, hvortil der var knyttet Jordbrug. Jeg kan tilføje her, at baade Mandens og Konens Stilling vilde blive bedre, ved at de havde noget Jord at beskæftige sig med. Det er jo en Kendsgerning, at mange føre en temmelig haard Kamp for Tilværelsen, og for manges Vedkommende ser Fremtiden ikke saa lidt haabløs ud. Det kommer saa tit og ofte til at staa for saadanne Folk: hvorfor gør Samfundet intet for os? Men, naar de da ikke kunne slippe den Tanke, at Samfundet ikke gør noget for dem, er det ikke saa underligt, at det samme Lider kommer til at staa

saaledes for dem: naar Samfundet ingen Pligter har over for Dig, saa har Du heller ingen Pligter over for Samfundet, og saa lade de det staa til, som man siger, lade det gaa, som det kan og tænke som saa: naar vi ikke kunne længere, saa maa det offentlige forsørge os. Underledes vilde det stille sig, naar de vare knyttede til en Landejendom og saaledes kunde søle, at Samfundet har gjort sin Pligt over for dem, saa vilde de ogsaa indse, at de have Pligter over for Samfundet. — Hvad Landarbejderne angaar, er det min Anskuelse, at de, der sidde inde med en Arbejdskraft og ville udnytte den til Samfundets bedste, lægge en betydelig Kapital paa Samfundets Bord, og jeg tror derfor, at det er lige saa berettiget at regne med dem som med dem, der sidde med den fyldte Pengepung eller med store Jordarealer, og havde jeg nær sagt, at man maa regne mere med dem, der have Arbejdskraften, thi den kunne Penge ikke opveje. Men naar det er saaledes, at Landarbejderen sidder med en Værdi i sin Arbejdskraft, staar det saaledes for mig, at naar han vil fuldt udnytte den til Samfundets Vel og Bedste, har han ikke blot et berettiget Krav paa at sætte Joden under eget Bord, som man siger, men jeg vil tilføje, at han har ogsaa et berettiget Krav paa at sætte Joden paa sin egen Jord. Den Kommission, der skal nedsettes, maa, mener jeg, særlig have den Opgave at se at faa Spørgsmaalet løst paa en saadan Maade, at der bliver en Mulighed for, at de flest mulige af dem, der ingen Jord have, kunne komme i Besiddelse af Jord. Jeg ved vel, at dertil behøves der Midler, som den ærede Ordfører for Forslagsstillerne til det andet Forslag (Clausen) udtalte; men jeg skulde ogsaa tro, at da de mindre vel stillede i Samfundet, trods deres daarligere økonomiske Tilstand, gennem mange Aar have ofret store Kapitaler til Staten, jeg mener gennem Toldskatten, saa maa vel ogsaa Staten have Midler til at ofre nogle saa Lufstude, eller om det gik op til en Million eller der over, paa dem. Naar en fattig Mand skal have en lille Jordejendom, er det ikke nok, at han har en lille Kapital til at sætte ind deri, thi har han kun en lille Kapital, saa gaar det næsten altsammen med til Omkostninger. Der er kolossale Udgifter forbundne med at komme i Besiddelse af en Landejendom. Vi have Eksempler paa, at naar man regner alle Omkostninger sammen, kan det løbe op til over 100 Kr. pr. Td. Land. Hvad der først maa tages Hensyn til er, at de kolossale Udgifter borttages, og det maa blive Statens Opgave. Dernæst mener jeg, at de mindre vel stillede i Samfundet ogsaa kunne støttes